

היום נלמד בעזרת ה':

קידושין דף פ

למדנו במשנה: אשת כהן שבאה עם ילדים קטנים הכרוכים אחריה - חזקה שהם ילדיה, ואין צורך להביא ראיה על כך.

אמר ריש לקיש לא שנו אלא בקדשי הגבול: לדעת ריש לקיש כל מה שמחזיקים את הילדים כבנים של האשה דהיינו ככוהנים - דוקא לענין אכילת תרומה הנאכלים בכל גבול ישראל. אבל לגבי יוחסין דהיינו אם הבת רוצה להתחתן עם כהן, לא סומכים על החזקה והיא צריכה להביא ראיה שהיא בתה של האשה. לדעת רבי יוחנן סומכים על החזקה גם לגבי יוחסין.

ואזדא רבי יוחנן לטעמיה: רבי יוחנן הולך בזה לשיטתו. כפי שאמר רבי חייא בר אבא בשמו.

מלקין על החזקות וכו' ואין שורפים תרומה על החזקות: כפי שתבאר הגמרא מיד.

החזקה נדה בשכנותיה: אשה שראו שכנותיה שהיא לובשת בגדים המיוחדים לנידתה, ובא בעלה ושכב עמה והתרו בו עדים קודם לכן - בעלה מקבל מלקות על העבירה. ואפילו שאין לנו ידיעה וודאית שהיא נידה, מלקין על החזקה שהיא נידה.

איש ואישה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית: גדלו יחדיו כמשפחה. אפילו שאין לנו ידיעה שהם באמת משפחה אחת, יש כאן חזקה שהם משפחה, ולכן אם בא הבן על האשה סוקלים אותו כי הוא בא על אמו, ואם בא האיש על הבת שורפים אותו כי הוא בא על ביתו.

נמצא שרבי יוחנן סובר שאפילו סוקלים ושורפים על פי החזקה, וקל וחומר שסומכים על החזקה לגבי יוחסין.

ואין שורפין תרומה על החזקות: אם יש דבר שהוא בחזקת טמא והוא נגע בתרומה (כגון תינוק שנגע בתרומה וכדלהלן) - לא שורפים את התרומה על סמך

החזקה אלא רק תולין אותה (לא משתמשים בה). ובדין הזה נחלק רבי יוחנן עם ריש לקיש. ורבי יוחנן סובר שאין שורפים אותה וכמו שאמר רבי חייא בר אבא בשמו כנ"ל.

ואזדו לטעמיהו: ורבי יוחנן וריש לקיש הולכים בזה לשיטתם כדלהלן:

תינוק שנמצא בצד העיסה: תינוק הוא בחזקת טמא משום שהוא משחק באשפה שיש בה נבלות ושרצים ('שרצים' כגון עכברים וצבים). תינוק שיושב ליד העיסה של תרומה וחתרכת בצק בידו, כלומר ברור לנו בוודאות שהוא נגע בעיסה. לדעת רבי מאיר העיסה טהורה לדעת רבנן העיסה טמאה משום שדרכו של תינוק לטפח (= להתעסק) באשפה.

והוינן בה: והקשינו על המשנה הזו: מהו טעמו של רבי מאיר המטהר את העיסה?

ותירצנו: לדעת רבי מאיר מכיון שיש מיעוט של תינוקות שלא מטפחים באשפה, ויש לנו גם חזקה של העיסה שהיא טהורה (דהיינו 'העמד דבר על חזקתו' - חזקה שהיא נשאת במצב שהיתה בו קודם לכן), אנו מצרפים את המיעוט לחזקה כנגד הרוב של 'רוב תינוקות מטפחים באשפה', וממילא ה'רוב' נשבר ואנו נוקטים שהעיסה טהורה.

אבל לדעת רבנן 'המיעוט' אינו נחשב כלל, ונשאר לנו רק 'רוב' מול 'חזקה', דהיינו רוב תינוקות מטפחים מול חזקה שהעיסה טהורה, ובכזה מקרה הרוב עדיף מהחזקה.

רבי מאיר ורבנן חולקים האם כשיש לנו רוב - ממילא המיעוט מתבטל לגמרי מול הרוב ולא חוששים לו, אז שהמיעוט עומד במקומו וחוששים לו למקרה שיצטרף אליו דבר נוסף - כגון כאן שמצטרפת אליו החזקה, ואז הם מכריעים ביחד את הרוב.

אמר ריש לקיש משום רבי אושעיא: ועל דברי המשנה הזו נחלקו ריש לקיש ורבי יוחנן - בדעת רבנן. לדעת ריש לקיש רבנן סוברים ששורפים את התרומה הזו. וזו היא חזקה ששורפים עליה תרומה (ריש לקיש קורא לזה 'חזקה' משום שה'רוב תינוקות מטפחים באשפה' הוא רוב הבא מכח חזקה ש'חזקה דרך התינוקות לטפח באשפה'. יד רמה). אבל לדעת רבי יוחנן רבנן סוברים שלא שורפים את התרומה אלא רק תולין אותה.

נמצא שרבי יוחנן וריש לקיש נחלקו האם שורפים תרומה על חזקת טומאה או לא.

קושיא: אלא איזו חזקה לרבי יוחנן ששורפים עליה את התרומה: הרי אם רבי יוחנן סובר שחזקה מועילה לענין מלקות ועונש מיתה, בודאי שהיא תועיל גם לגבי שריפת תרומה. והשאלה באיזה מקרה?

עיסה בתוך הבית: ויש בבית 'שרצים' דהיינו צבים, ויש גם צפרדעים. הדין הוא ששרצים מטמאים במותם בטומאת שרץ, ואילו צפרדעים אינם מטמאים במותם. ומדובר שלצבים ולצפרדעים נופלים חתיכות של איברים, והדין הוא שאיברים שנשרו משרץ מטמאים כמותו. אם מצאו בעיסה איבר ולא ידוע האם הוא של הצב והעיסה טמאה, או של הצפרדע והעיסה טהורה וזאת מכיון שהאיברים של צב וצפרדע דומים זה לזה. הדין הוא שהולכים אחר הרוב שנמצא בבית. אם יש בבית רוב צבים העיסה טמאה, ואם יש רוב צפרדעים העיסה טהורה.

כאן מודה רבי יוחנן שאם יש בבית רוב שרצים שורפים את התרומה. משום שיש כאן יש חזקה של 'רובא דאיתיה קמן' כלומר רוב השרצים נמצא לפנינו בבית. וחזקה כזו נחשבת כוודאית בשביל לשרוף עליה את התרומה. מה שאין כן במקרה של תינוק שנגע בעיסה שחזקה שרוב תינוקות מטפחים באשפה, הרוב לא נמצא לפנינו אלא הוא רוב של טבע התינוקות. ולכן החזקה הזו אינה ודאית כל כך אלא היא נחשבת כספק ביחס לשריפת תרומה, ולכן תולין את התרומה.

תניא כוותיה דרבי יוחנן: יש ברייתא כדעתו של רבי יוחנן שאמר על תינוק שנגע בעיסה שתולין את התרומה ולא שורפים (אליבא דרבנן).

שני דברים אין בהם דעת לישאל: אדם שיש בו דעת ואפשר לשאול אותו האם הוא נטמא או לא, הדין הוא שאם יש ספק אם הוא נטמא - אם הספק ברשות היחיד הוא טמא, ואם הספק ברשות הרבים הוא טהור. אבל דבר שאין בו דעת להישאל כגון תינוק - אפילו אם יש ספק שהוא נטמא ברשות היחיד הוא טהור.

הברייתא אומרת שיש שני דברים שאמנם אין בהם דעת להישאל, אבל חכמים עשו אותם כאילו יש בהם דעת להישאל. ואלו הם: תינוק ועוד דבר נוסף. הגמרא מבארת:

תינוק הא דאמרן: תינוק שיש ספק אם הוא טיפח באשפה והוא נגע בעיסה, אפילו שאין בו דעת להישאל (ואם כן היה צריך להיות שאפילו שהספק טומאה של

העיסה נמצא ברה"י העיסה טהורה), עשו אותו כאילו יש בו דעת להישאל. ולכן מכיון שהספק טומאה של העיסה נמצא ברה"י - היא טמאה.

עיסה בתוך הבית ותרנגולים וכו': רואים שיש בעיסה ניקורים של התרנגולים, ואנו חוששים שמא התרנגולים שתו מהמשקים הטמאים ולאחר מכן אכלו מהעיסה והמשקה שעמד על המקור שלהם נגע בעיסה וטימא אותה. הדין הוא שמטמאים אותה מספק, בגלל שהעיסה ברה"י, ואפילו שאין בתרנגולים דעת להישאל. ואם העיסה היא תרומה תולין אבל לא שורפים אותה.

ומכיון ששני הדינים הללו נאמרו כאחת, אם כן כמו שבתרנגולים תולין כך גם בתינוק תולין ולא שורפים.

אמר רבי יהושע בן לוי: כל הדין בתרנגולים שהעיסה טמאה, זה דוקא כשהמשקים הטמאים בצבע לבן. אבל אם הם בצבע אדום העיסה טהורה, כי אם התרנגולים היו שותים מהם ומנקרים בעיסה, היינו רואים צבע אדום בעיסה.

קושיא: ודלמא בלעתינה עיסה: אולי הם שתו משקים אדומים אבל הם נבלעו בעיסה וכבר לא רואים אותם?

תירוץ: א"ר יוחנן: רבי יהושע שמע את הדין הזה מרבותיו, אבל לא שמע את הטעם של הדבר. כי באמת גם במשקים אדומים יש חילוק בין משקים צלולים למשקים עכורים. דהיינו דוקא במשקים אדומים עכורים העיסה מותרת, כי הם לא נבלעים בעיסה, ואם התרנגולים היו שותים מהם הינו צריכים לראות את הסימנים על העיסה.

משנה: לא יתייחד אדם: אסור לאדם להתייחד עם אשה, שלא יבואו לידי עבירה. ובגמרא יתבאר המקור לאיסור.

ואסור לגבר להתייחד אפילו עם שתי נשים, משום שדעתן קלה ושתיהן תתפתנה לעבירה. אבל אשה אחת מותרת להתייחד עם שני גברים משום שאחד מתביש מחבירו לחטוא.

ובזמן שאשתו עמו ישן עמהם בפונדקי (כגירת התוס'): לכולי עלמא עם אשתו נמצאית איתו אין איסור יחוד.

וישן עמהם בקירוב בשר: קטן עם אימו, או אב עם בתו הקטנה - מותרים לישן יחדיו אפילו כשגופם נוגע זה בזה ללא בגדים. אבל אם הם גדולים, מותרים לישון באותה מיטה אבל דוקא עם בגדים בלי נגיעת בשר.

גמרא: מאי טעמא: מדוע לא יתייחד איש עם שתי נשים?

מנא הני מילי: מניין שאסור להתייחד עם אשה?

שנאמר 'כי יסיחך אחיך בן אמך': לעבוד עבודה זרה. מדוע נקטה התורה דוקא אחיך בן אמך? אלא ללמד אותנו שלבן מותר להתייחד עם אמא שלו. ומכאן לומדים שדוקא לבן מותר להתייחד עם אימא שלו, אבל אסור לאדם התייחד עם שאר העריות.

פשטיה דקרא במאי כתיב: פשטות הפסוק מהי? כלומר מדוע נקטה התורה דוקא בן אימך?

והתשובה: שאפילו אם יסית אותך בן אימך שהוא אוהב אותך, כי בן אימך שונא אותך בגלל שאתה לוקח לו חלק מהירושה אבל בן אימך אוהב אותך - אל תשמע בקולו.

נימא מתניתין דלא כאבא שאול: לכאורה משנתנו חולקת על אבא שאול הסובר שמותר לאיש להתייחד עם שתי נשים.

כל שלושים יום: תינוק שמת בתוך שלושים יום ללידה אין צריך לעשות לו לוויה, אלא לוקחים אותו בחיק (+ בידים) לקבורה על ידי שלושה אנשים. לדעת רבנן אשה אחת ושני אנשים, ולא איש אחד ושתי נשים, משום שבית הקברות היה מחוץ לעיר ויש חשש של יחוד. לדעת אבא שאול אפילו באיש אחד ושתי נשים. והיינו כי לדעתו אין בזה חשש של יחוד.

דחיה: אפילו תימא אבא שאול: אבא שאול מודה שיש יחוד באיש אחד ושתי נשים. רק שהוא סובר שבשעת האנינות והצער על המת היצר הרע לא פועל. אבל רבנן סוברים שאפילו אז היצר הרע מתגבר על האדם.

ואבא שאול - כי כתיב ההוא במתערעם על מדותיו כתיב: הפסוק מדבר על אדם שמתלונן על הדברים הרעים שקורים לו, והפסוק אומר את דברי ה': מה יתאונן אדם על מה שקורה לו, אחרי כל החסד שאני עושה לו שאני מעניק לו חיים ולא מוות, וכי הוא התגבר על חטאיו ולא חטא לי ובצדקתו הוא חי?

ורבנן: אומרים שאפילו אם נאמר שבשעת הצער אין יצר הרע, אבל עדיין יש לחשוש לאנשים שיציגו את עצמם כאבלים וילכו לעשות עבירות. והיה מעשה כזה באשה ואיש שלקחו תינוק חי והציגו כאילו הוא מת והם יוצאים לקבור אותו, ובאמת הלכו לחטוא.

*

אבל בפרוצים: אסור לאשה להתייחד עם אנשים פרוצים אפילו לא עם עשרה אנשים. והיה מעשה שהוציאו עשרה אנשים אשה אחת שהיתה אשת-איש במיטה והציגו כאילו היא מתה, וחטאו איתה.

דמיחברי בי עשרה וגנבי כשורה: הרי עשרה גנבים מתחברים יחד בכדי לגנוב קורה כבדה שצריך עשרה לסחוב אותה, והם לא מתביישים אחד מהשני. וכך גם בנושא של זנות הפרוצים מתחברים יחד לעבירה.

נימא מסייע ליה: לרב שאסור לאשה להתייחד עם שני אנשים שאינם כשרים.

מוסרין לו שני תלמידי חכמים: מי שקינא לאשתו שלא תיסתר עם פלוני, והלכה ונסתרה איתו, הוא לוקח אותה לירושלים להשקות אותה את המים המרים שיבדקו אותה. ובית דין שבעירו מוסרים שני תלמידי חכמים שילכו איתם לירושלים, כדי לשמור עליו שלא יבוא עליה בדרך. משום שעד שהיא לא תשתה היא אסורה עליו, ואם הוא יבוא עליה המים לא יבדקו אותה, ואז נמצא ששם שמים נמחק לבטלה במים.

לכאורה הסיבה שמוסרים לו דוקא תלמידי חכמים כי הם יכולים לשמור מיחוד, אבל סתם אנשים לא.

דחייה: שאני ת"ח דידעי לאתרוי ביה: הסיבה ששולחים איתו ת"ח אינה משום יחוד, אלא כדי שהם ידעו להתרות בו שאם הוא יבוא עליה המים לא יבדקו אותה.